

POSTANOWIENIE

Dnia 16 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt

SSA Marek Procek (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania Ś.Centrum [...] przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w [...] z udziałem zainteresowanej C. A. o wysokość składek, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 16 marca 2017 r., zażalenia odwołującego się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 24 maja 2016 r., sygn. akt III AUa .../14,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 kwietnia 2014 r. Sąd Okręgowy w [...] oddalił odwołanie Ś.Centrum [...] od decyzji organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w [...] z dnia 27 lipca 2012 r., w której organ rentowy ustalił dla płatnika składek Ś.Centrum [...] wysokość należnych składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne za miesiące: maj 2003, wrzesień 2003 r., grudzień 2003 r., marzec 2004 r., wrzesień 2004 r., grudzień 2004 r., marzec 2005 r., wrzesień 2005 r., marzec 2006 r. i wrzesień 2006 r. od świadczeń przyznanym zainteresowanym z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Następnie Sąd Apelacyjny w [...], wyrokiem z dnia 18 listopada 2015 r., oddalił apelację Ś.Centrum [...].

Płatnik składek Ś. Centrum [...] złożyło skargę kasacyjną od przedstawionego wyroku Sądu Apelacyjnego, podnosząc, iż wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi 532.250 zł.

W dniu 4 maja 2016 r. strona skarżąca została wezwana do wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia w stosunku do każdego z zainteresowanych, którą stanowiła wysokość składki na ubezpieczenie, jaką od każdego z nich winien zapłacić skarżący na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w wyniku prawomocnego wyroku Sądu – w terminie tygodniowym, pod rygorem odrzucenia skargi. W dniu 11 maja 2016 r. pełnomocnik skarżącej złożył pismo, w którym podtrzymał podaną pierwotnie wartość przedmiotu sporu, określając ją na kwotę 532.250 zł w odniesieniu do każdego z zainteresowanych.

Postanowieniem z dnia 24 maja 2015 r. Sąd Apelacyjny w [...] odrzucił skargę kasacyjną Ś.Centrum [...].

Motywuując swoje orzeczenie, Sąd Apelacyjny wskazał na treść art. 398² k.p.c. i podniósł, że niniejsza sprawa dotyczyła prawa majątkowego, gdyż jej przedmiotem był obowiązek składkowy. Podana przez skarżącego wartość przedmiotu zaskarżenia powstała ze zsumowania wysokości podstawy wymiaru składek wszystkich pracowników – zainteresowanych w niniejszej sprawie. Odwołując się zatem do uzasadnienia uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r., sygn. akt II UZP 1/14, Sąd Apelacyjny uznał, że w niniejszej sprawie wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi różnica w wysokości składek za każdego pracownika, przypadająca do zapłaty wobec organu rentowego w wyniku wydania zaskarżonej decyzji. W ocenie tegoż Sądu, w niniejszej sprawie wymiar składek przypadających na poszczególnych zatrudnionych - w stosunku do żadnego z nich - nie przekroczył kwoty 10.000 zł i skarga kasacyjna płatnika składek okazał się niedopuszczalna.

Mając powyższe na względzie, Sąd ten, na mocy art. 398⁶ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

W zażaleniu na zaprezentowane postanowienie Ś. Centrum wskazało, że zaskarża je w całości, powołując się na naruszenie:

- art. 19 § 2 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c. poprzez jego wadliwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że wartość przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie nie przekracza kwoty 10.000 zł;

- art. 25 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie w sprawie przejawiające się w tym, że Sąd Apelacyjny wydał zaskarżone postanowienie bez zbadania oraz ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia.

Wskazując na powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi, który wydał orzeczenie przy uwzględnieniu kosztów postępowania przez Sądem Najwyższym jako części kosztów procesu.

Motywuując swoje zarzuty skarżący powtórzył, że wartość przedmiotu zaskarżenia, zarówno dla wszystkich zainteresowanych, jak i dla każdego z osobna, wynosi 532.250 zł, gdyż taką kwotę musiał skarżący wpłacić do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Zdaniem skarżącego, przywołana w uzasadnieniu zażalenia uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego wydana w sprawie II UZP 1/14 nie powinna być w niniejszej sprawie stosowana przez niezawisłe sądy, gdyż w zakresie, w jakim nakazuje ona oznaczyć wartość przedmiotu zaskarżenia odrębnie względem każdego ubezpieczonego pracownika, w odniesieniu do skargi kasacyjnej składanej (przez pracodawcę) w stosunku do rozstrzygnięcia dotyczącego wszystkich pracowników łącznie, jest niezgodna z art. 77 ust. 2 Konstytucji RP, gdyż ogranicza prawo pracodawcy do sądu. Jednocześnie skarżący podniósł, powołując się na przepis art. 25 § 1 k.p.c., że obowiązkiem Sądu Apelacyjnego było obliczenie i ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia w stosunku do każdego zainteresowanego. Sąd drugiej instancji obowiązku tego nie wypełnił i odrzucając skargę kasacyjną, zgadywał, że wartość przedmiotu zaskarżenia w stosunku do każdego z zainteresowanych jest niższa niż 10.000 zł.

Postanowieniem z dnia 28 lipca 2016 r. Sąd Apelacyjny w [...] odrzucił zażalenie Ś.Centrum [...] na postanowienie tegoż Sądu z dnia 24 maja 2016 r., w stosunku do wszystkich zainteresowanych poza C. A.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie jest zasadne.

1. Zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c., skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

Uwzględniając zakres zaskarżonej decyzji organu rentowego z dnia 27 lipca 2012 r., Sąd Apelacyjny trafnie przyjął, że w niniejszej sprawie, która nie jest sprawą o objęcie ubezpieczeniem społecznym, przedmiot sporu stanowi wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, gdyż sprawa ta ma charakter majątkowy. Zgodnie natomiast z utrwalonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowiskiem, na podstawie art. 22 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c., wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składki równa jest różnicy pomiędzy wysokością składki wskazywaną (zapłaconą) przez odwołującego się i składką należną, ustaloną w zaskarżonej decyzji za sporny okres (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 24 maja 2012 r., II UZ 16/12; z 7 listopada 2013 r., II UZ 59/13; z 12 sierpnia 2014 r., I UZ 7/14; z 20 sierpnia 2014 r., I UZ 8/14; z 15 października 2014 r., I UZ 16/14). Trzeba przy tym uwzględnić rolę procesową każdego z uczestniczących w postępowaniu pracowników, których Sąd Apelacyjny nazywa zainteresowanymi. Na gruncie bowiem prawa ubezpieczenia społecznego (oraz ubezpieczenia zdrowotnego), gdy przedmiotem sporu jest podstawa wymiaru składek, nie występuje relacja zbiorowa, czy też „grupowa”. Przeciwnie, system ubezpieczeń społecznych potwierdza indywidualny charakter prawny pracowniczego stosunku ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego. System ten został oparty na indywidualnych imiennych deklaracjach i raportach miesięcznych danych i składek ubezpieczonych, gromadzonych na ich indywidualnych kontach, z których są lub będą w przyszłości realizowane należne świadczenia w razie wystąpienia ryzyk ubezpieczenia. W rezultacie uwarunkowania te prowadzą do

konkluzji, że spory dotyczące niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązku opłacenia składek przez ich płatnika wymagają wydania decyzji indywidualnych nie tylko wobec płatnika składek, ale przede wszystkim wobec ubezpieczonych pracowników, którzy mają oczywisty interes prawny w należyтым wykonywaniu obowiązku składkowego przez płatnika składek. Dlatego każda decyzja „składkowa” ma indywidualny wymiar materialnoprawny i procesowy, w szczególności gdy dotyczy sprostowania, korekty lub uzupełnienia danych zawartych w imiennych raportach miesięcznych w zakresie należnych i opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne. Każda decyzja, która bezpośrednio wpływa lub w przyszłości będzie wpływać na ustalenie i wysokość indywidualnych świadczeń z ubezpieczeń społecznych może być przedmiotem zaskarżenia (odwołania) do sądu ubezpieczeń społecznych, który osądza indywidualne spory dotyczące obowiązku składkowego realizowanego przez płatnika składek. Mając zatem na uwadze, że w postępowaniu przed organami rentowymi mają posiłkowe zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, przy uwzględnieniu art. 104 k.p.a. należy przyjąć, że decyzją administracyjną, jest jednostronna czynność posiadająca odpowiednią formę prawną i określająca konsekwencje stosowanej normy prawnej w odniesieniu do konkretnie oznaczonego adresata w sprawie indywidualnej. Dlatego o wartości przedmiotu sporu i dalszego zaskarżenia nie decyduje suma składek wymierzonych łącznie za kilku lub więcej ubezpieczonych, ale kwoty składek wymierzonych do poboru za każdego ubezpieczonego pracownika (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2014 r., II UZ 1/14). Przedstawiona argumentacja jest zbieżna z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w uchwale siedmiu sędziów z dnia 12 czerwca 2014 r., II UZP 1/14.

2. Mając na względzie przedmiot postępowania w tej sprawie, jak wskazano powyżej, dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia. Z art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. wynika natomiast obowiązek sądu drugiej instancji oraz Sądu Najwyższego dokonania kontroli dopuszczalności skargi jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia i weryfikacji wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia w celu wyeliminowania przypadków nieprawidłowego oznaczenia tej wartości w zamiarze zapewnienia sobie dostępu do postępowania

kasacyjnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 18 maja 2006 r., IV CZ 34/06; 6 stycznia 2010 r., I UK 289/09; 26 stycznia 2011 r., II UK 190/10; 12 kwietnia 2016 r., II UZ 63/15). W tym kontekście istotne jest bowiem, aby w sprawach, w których dopuszczalność skargi kasacyjnej uzależniona została od odpowiedniej wartości przedmiotu zaskarżenia, rozpoznaniu podlegały jedynie skargi rzeczywiście czyniące zadość wymaganiom ustawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 24 maja 2001 r., IV CZ 20/01; 19 lutego 2014 r., V CSK 275/13). Nie ma racjonalnych względów dla stanowiska, że o dopuszczalności skargi kasacyjnej miałyby decydować wartość przedmiotu zaskarżenia błędnie oznaczona lub celowo przez stronę zawyżona (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2015 r., V CZ 90/14).

3. Odnosząc powyższe rozważania do realiów niniejszej sprawy, podnieść należy, iż czynności Sądu Apelacyjnego w postępowaniu międzyinstancyjnym były prawidłowe, istniała bowiem konieczność sprecyzowania wartości przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego (art. 398⁴ § 2 k.p.c.). W świetle powyższych uwag, zasadnie zobowiązano pełnomocnika skarżącego do uzupełnienia skargi kasacyjnej (art. 398⁶ § 1 k.p.c.), a jego odpowiedź nie stanowiła wykonania zarządzenia. W postanowieniach z dnia 23 listopada 2007 r. (II UZ 30/07) oraz z dnia 21 lipca 2011 r. (V CZ 44/11) Sąd Najwyższy konsekwentnie wyjaśniał, że skarga kasacyjna podlega odrzuceniu, jeżeli mimo wezwania sądu do wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia, strona tego nie dokonuje, bądź wskazuje je niewłaściwie, w oderwaniu od obiektywnego kryterium i podstaw adekwatnych do przedmiotu zaskarżenia. Warto przy tym zwrócić uwagę, odnosząc się do tezy postawionej w zażaleniu, iż z normy art. 25 k.p.c. wynika uprawnienie sądu do sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia, zaś obowiązek jej wskazania ciąży na stronie inicjującej spór sądowy (art. 19 k.p.c.).

4. Trzeba również podnieść, iż Sąd Najwyższy kilkakrotnie wskazywał, że ograniczenie dopuszczalności wnoszenia skarg kasacyjnych w sprawach o składki ze względu na kodeksowe wskazanie minimalnej wartości przedmiotu kasacyjnego zaskarżenia (art. 398² § 1 k.p.c.), nie narusza art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, ani konstytucyjnego prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ takie prawa w rozpoznanej sprawie zostały

wystarczająco zagwarantowane i zachowane w dwuinstancyjnym toku sądowych instancji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 listopada 2013 r., II UZ 59/13, z dnia 15 lipca 2014 r., II UZ 39/14 oraz z dnia 18 października 2016 r., I UZ 26/16). Natomiast w odniesieniu do art. 77 ust. 2 Konstytucji RP, w wyroku z 6 października 2004 r. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że w wypadku ochrony praw majątkowych tego samego typu, ale o różnej wartości, dopuszczalnym kryterium zróżnicowania może być sama wartość prawa majątkowego, którego dotyczy sprawa sądowa i zgłoszone roszczenie procesowe. Jest to tym bardziej możliwe w odniesieniu do prawa wniesienia kasacji, która - jako taka - nie jest środkiem bezpośredniej ochrony praw majątkowych i koniecznym składnikiem prawa do sądu (sygn. SK 23/02).

Konkludując, Sąd Najwyższy uznał, iż zażalenie jest bezzasadne i na mocy art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

kc